

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1.

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Erfjord

Emne: Ard og Plog

Bygdelag:

Oppskr. av: Gudmund Fjærvik.

Gard: Hamre

(adresse): Vik i Erfjord

G.nr. 56 Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

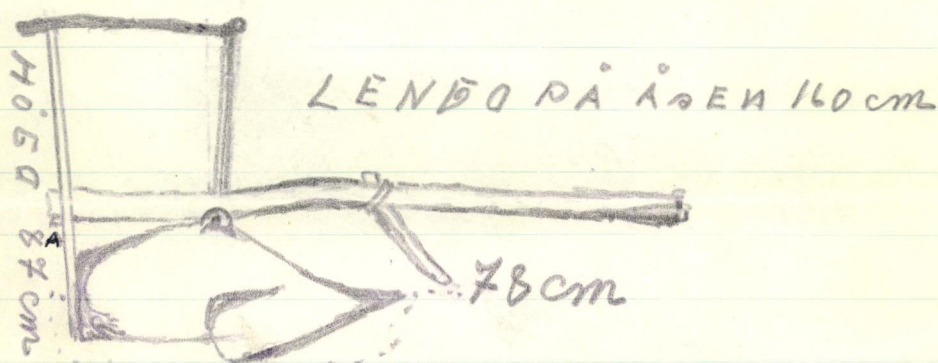
1. Det er berre ^{SVAR} plog som vert nytta i bygda no.
2. Det er so lenge sidan dei bruka ard her i bygda at her er ikkje tradisjon om korleis dei bruka kan. Hornet nytta dei mer med grev og korveriva, det var korveriva dei nytta mest etter som gamle folk fortel.
4. Det er so lenge sidan arden var i bruk at her er ikkje tradisjon um korleis kan såg ut. Her finst heller ikkje att gamle ardar, her i bygdi so vidt eg veit.
6. Skottene til ard og plog kallar me for dilla (ei) flirtal, diller.
7. Kan ikkje svarast på.
8. Kan ikkje høyrt at arden hadde velte fjøler.
9. Kan ikkje høyrt at ard er brukt um unskilde korstypar.
10. Kan ikkje svarast på.
11. Det er trulegt at ulike typar som fig 5-7 har vore brukt i overgangstid frå ard til plog.

12. Det var bygdermedane som smekte desse ardam. At dei eldre plogar eller ardar, som folk her kalla dei, vart kjøpte frå bruk har eg ikkje kjennt.

13. No brukast berre moderanes fabriksmidde plogar. Det var burt i mot år 1900 at ein brukar dei heime laga plogar, sidan den tid har her berre vord brukte tidhøvelege plogar.

Dei eldre plogar vart laga av smidar frå bygdene her. Folk hugsar ikkje kva desse gamle plogane kosta.

14.

FRÅ LANOSIDA TIL BAKKE OEL AV VELTE
FIOLA 80 CM BREIT.

FRÅ L. S. OG YVER DE BREIASTE AV S 23 CM
A. RILE TIL A FA PLOGE TIL A GA OIUP Teller grunt med

Dette er riss av ein plog som er på garden Hamra. Plogen vart brukta til umlag år 1900. Dei kalla han for ard. Veltefiola er vidd på han og ho er av jern. Det var ein bygdesme som har laga han. Skjeret er klinkt saman med veltefiola. Solen er av jern.

Pilo Espedal fødd 1865 fortel at på Brøygardane brukte dei plogar med veltefioler av tre til han var 12-14 år gamal.

Desse fjölene var ikkje vridde og dei velte ikkje fori, dei skova henne berre til sides sa kan. Det var berre gamal åber dei plögde med desse plogane.

J enno eldre tid var det ikkje velteffjoler på ardane sa kan.

Ordet grindard har eg høyrte nemt her i bygda. Ein kan vel gå ut frå at sume av velteffjölene av tre har vore beslegne med jern.

15. Har ikkje høyrte at plogkoren hadde oks eller spa med seg for å reinska velteffjola for mold.

16. Sume velte plogen til den sida som velteffjola er når dei høyrde attende. Andre velte han til den andre sida.

17. Det var slegen ein rem på åsen for å lyfte plogen frå jordi når ein høyrde attende. Eg meiner at eg har høyrte han nemt for skithel.

18. Det var ikkje vanlegt at ein hadde både ein høgre og ein venstreplag på gardane.

19. Ein plögde ikkje djupt med desse plogane. Det var tulle 4-5 fumar.

Dei var og vanskelege å halda i jordi sume av dei.

20. Det var alltid ristil på desse plogane.

21. Ein har ikkje brukt ein plag som berre besto av ein ristil festet til eit plagstykke til å ta det lodrette snitt i jorda med når ein plögde.

22. Ein har ikkje haft ein olde

4. til å høyra plagen på når ein drog
heimanfrå.

23. Har ikkje høyrte at falkensteins
plagen har vore brukt her i bygde.

Gamle folk i bygde kallar ennå
plagen for ard. og dei seier arkisen om
plagisen. For år 1900 vart dei kalla
ard. sjølv um dei velte jordi berre til
si rika og hadde velte fjøler. Dei plagane
som vart laga av bygde smedane og
ellen etter at dei nye fabrikkplagane
kom i bruk har flire og flire gått
over til å seija plag, so no held
namnet ard på å doij ut i bygde
målet her, sume av dei unge veit ikkje
kva ard er.

Arde uttalast ar i bygdemålet her.
Det er han hjør.

Plag uttalast som det vert skriva.

Skjæret kallar mange for vengsen (en)

2883